

trzecim roku. Dość duży procent - 47% vs 58% osób uważa, że eutanazja jest wyrazem zwątpienia i utraty nadziei.

Zdecydowana większość respondentów nie popiera eutanazji jako jednej z metod zakończenia życia. Tu opinie studentów zmieniły się na korzyść przeciwników eutanazji. Zmniejszyła się ilość osób opowiadających się za stosowaniem eutanazji z 23% na 12%, a przez to wzrosła ilość osób niepopierającej tej metody z 75% w pierwszym roku i 88% pod koniec. Są dwa wyjaśnienia tej sytuacji. Po pierwsze ta zmiana może być skutkiem rezygnacji lub odpadnięcia ze studiów studentów, którzy prezentowali postawy za eutanazją - 24% osób, lub wynikiem zmian w opiniach pod wpływem kształcenia. Jakakolwiek przyczyną zmiana ta jest spowodowana, jest ona optymistyczna.

Uniemożliwienie podtrzymania życia za wszelką cenę jest największą konsekwencją legalizacji eutanazji w opinii badanych 36% vs 63%. Wśród innych, znaczących konsekwencji stosowania eutanazji wymieniane jest również całkowite sprzeniewierzenie się powołaniu lekarza 21% vs 56%, nieco mniej - 10% vs 26% osób twierdzi, że doprowadzi to do społecznego obniżenia autorytetu lekarza.

Legalizacja eutanazji w innych krajach wywołuje ogromne emocje i niepokój przed jej wprowadzeniem i nadużyciami wśród osób przewlekle chorych i starych. Z punktu widzenia chorego legalizacja eutanazji, według ankietowanych, przede wszystkim rozwiąże problem cierpienia, tak uważało 32% respondentów na pierwszym roku. Pod koniec kształcenia na pierwszym miejscu studenci stawiali utratę zaufania do służby zdrowia jako efekt potencjalnej legalizacji 35%. Na drugim miejscu badani w pierwszym roku opiniowali, iż eutanazja umożliwi decydowanie w sposób zgodny z prawem o końcu swojego życia - 27%, natomiast na trzecim roku sądzili, iż eutanazja wzbudzi, przede wszystkim lęk przed szpitalem 29%.

Legalizacja eutanazji w kontekście społecznym ma swoich zarówno zwolenników jak i przeciwników. Dla większości ankietowanych w pierwszym roku celem zalegalizowania eutanazji mogłoby być zapewnienie możliwości decydowania o własnym życiu - 48% osób oraz wg 45% badanych to spowodowanie śmierci człowieka, wyłącznie kierując się litością, uwalniając go od cierpienia. Kończąc podstawowe kształcenie przyszłe pielęgniarki uważają, że legalizacja eutanazji w pierwszej kolejności doprowadzi do wyeliminowania ludzi biologicznie mało wartościowych 36% oraz spowoduje dopuszczenie do śmierci człowieka z litości, aby uwolnić go od wszelkiego cierpienia - również 36%. Wśród studentów pierwszego roku 11% słyszało o przypadkach eutanazji w polskich szpitalach, na trzecim roku takich osób było 28%, czyli o połowę więcej. Nasuwa się tu pytanie; jakie są, więc doświadczenia przyszłych pielęgniarek z praktyk i ćwiczeń szpitalnych?, i czy te zasłyszane informacje mają realne i poważne podstawy w rzeczywistości?.

Są różne rodzaje eutanazji; eutanazja wspomagana, eutanazja „na życzenie pacjenta”, w których do zadania śmierci potrzebny jest drugi człowiek i nie wystarcza sama decyzja osoby proszącej o śmierć. W tej kwestii opinie studentów pozostały niezmiennione. 62% ankietowanych pierwszego roku sądzi, że nikt nie ma prawa pozbawić życia każdej osoby, nawet nieuleczalnie chorej i 64% respondentów ostatniego roku. Osoby zdolne pomocy w wykonaniu eutanazji studenci nazywają: człowiekiem o źle ukształtowanym sumieniu 44% vs 51%, pospolitym mordercą 29% vs 26%, ale też spełniającym swój obowiązek i chcącym pomóc drugiemu człowiekowi.

Człowiek prosi o śmierć w różnych sytuacjach: w samotności, w cierpieniu, w bólu, w przypadku braku wiary w dalsze leczenie. Według ankietowanych, zarówno na pierwszym i ostatnim roku 52% vs 47%, główną przyczyną, dla której człowiek cierpiący prosi o śmierć jest fizyczne cierpienie, którego nie jest w stanie opanować. Wnioskując z tego studenci nadal utrzymują błędny pogląd, iż cierpienie może stać się w pierwszej kolejności przyczyną próby o skrócenie życia, kiedy w rzeczywistości stoi ono na trzecim miejscu.

Głównymi działaniami, jakimi można zastąpić eutanazję i jednocześnie przedłużyć życie śmiertelnie chorej osoby jest bez wątpienia umiejętne zwalczanie bólu - tak sądzi 33% badanych na pierwszym roku i 68% na ostatnim roku. Dość duży procent ankietowanych skupia się na duchowym aspekcie: dla 38% osób ważne jest pogłębienie religijności a dla 33% studentów zwiększenie miłości. Z kolei poglądy studentów na trzecim roku zmieniły się - obecność przy chorym postavili na drugim miejscu ważności 51% badanych, a dalszej kolejności również zwiększenie miłości 33% osób. Niemal połowa, 48% ankietowanych na pierwszym roku i 31% na trzecim roku uważa, że w ratowaniu osoby nieuleczalnie chorej powinny być podjęte wszystkie możliwe wysiłki łącznie z drogami i trudno dostępnymi metodami. Religia katolicka stoi w opozycji do legalizacji eutanazji a w kształtowaniu się

stanowiska wobec eutanazji dla większości - 81% respondentów w pierwszym i ostatnim roku studiów religia odgrywa znaczącą rolę, mając wpływ na postawy przeciwko eutanazji.

OMÓWIENIE

Dla każdego człowieka eutanazja jest szerokim i wieloaspektowym zagadnieniem.

Wpływ na postawy wobec eutanazji ma wiele różnorodnych czynników, które nie sposób wszystkie wymienić i wyliczyć, np.: wychowanie, wpływ środowiska i tendencji społecznych w każdym okresie życia, system moralny, wyznawana wiara. Szeroka wiedza i wszechstronne zainteresowania człowieka sprzyjają kształtowaniu opinii na ten temat, co szczególnie ważne jest w zawodzie pielęgniarstwa. Staje ona, bowiem w ciągu swej drogi zawodowej przed wieloma dylematami związanymi z opieką nad ludźmi cierpiącymi, „wypalonymi” przez ciężar choroby, przewlekłe i nieuleczalnie chorymi, starymi i niepełnosprawnymi. Ludzie, którzy z racji swojego stanu zatracili zdolność trzeźwej oceny własnej sytuacji, popadli w depresję potrzebują cennego wsparcia, rozmowy o własnych dylematach, skierowania i doradzenia gdzie mogą uzyskać pomoc, ale nie tą, która pozbawi ich wolności wyboru – czyli śmierci. W związku z wejściem do Unii Europejskiej rozszerzy się horyzont nowych poglądów, ideologii, przekonań. Jest tylko mocna obawa czy rozpędzony świat nie zapomni o cierpiących w ciszy sali szpitalnej, czy przy dźwięku monitorów i kroplówek, do tego stopnia by się ich cicho i bezszelestnie „pozbywać”. Dlatego też ważne jest kształtowanie określonych postaw młodych ludzi – przyszłych pielęgniarzek i pielęgniarzy, wobec zagadnień życia i śmierci, wybierania dobra zgodnie z zasadami etyki zawodowej i zwykłej ludzkiej wrażliwości na drugiego człowieka. Znamienne jest, aby w toku całego kształcenia zawodowego pielęgniarzek ujmowano wieloaspektowo zagadnienia eutanazji. Równocześnie w toku studiów należy umacniać wartości życia każdego człowieka, bez względu na jego stan zdrowia i sytuację życiową. Ważne jest również podnoszenie godności człowieka i ceny jego życia już od pierwszych lat studiów i przy każdej okazji poruszania tego tematu na różnych przedmiotach. Szczególnie ważna jest poznanie opinii i postaw studentów na temat stosowania eutanazji i dynamiczna praca z osobami, które opowiadają się za wprowadzeniem eutanazji.

WNIOSKI

1. Zmniejszyła się ilość osób opowiadających się za stosowaniem eutanazji z 23% na 12% pod koniec kształcenia, stąd można ostrożnie wysnuć wniosek, iż wszechstronne i wieloaspektowe kształcenie przyszłych pielęgniarzek ma ważny i istotny wpływ na ich stanowiska, przeciwko dokonywaniu eutanazji.
2. Według ankietowanych, z punktu widzenia chorego, legalizacja eutanazji przede wszystkim rozwiąże problem cierpienia, tak uważało 32% respondentów na pierwszym roku. Pod koniec kształcenia na pierwszym miejscu studenci stawiali utratę zaufania do służby zdrowia jako efekt potencjalnej legalizacji 35% badanych.
3. Przewaga - 62% ankietowanych pierwszego roku sądzi, że nikt nie ma prawa pozbawić życia każdej osoby, nawet nieuleczalnie chorej i 64% respondentów ostatniego roku.
4. Wśród studentów pierwszego roku 11% słyszało o przypadkach eutanazji w polskich szpitalach, na trzecim roku takich osób było 28%, czyli o połowę więcej.
5. Umocniło się przekonanie ankietowanych 47% vs 52%, iż główną przyczyną, dla której człowiek cierpiący prosi o śmierć jest fizyczne cierpienie, którego nie jest w stanie opanować.
6. Głównym działaniem, jakim dałoby się zastąpić eutanazję i jednocześnie przedłużyć życie śmiertelnie chorej osoby jest bez wątpienia umiejętne zwalczanie bólu – tak sądzi 33% badanych na pierwszym roku i 68% na ostatnim roku.
7. Zmieniły się opinie studentów na temat ratowania osoby nieuleczalnie chorej – według 48% badanych na pierwszym roku, powinny być podjęte wszystkie możliwe wysiłki, łącznie z drogimi i trudno dostępnymi metodami - na trzecim roku te opinie podtrzymywało 31% ankietowanych.
8. W kształtowaniu się stanowiska wobec eutanazji dla większości 81% respondentów w pierwszym i ostatnim roku studiów religia odgrywa znaczącą rolę, mając wpływ na postawy przeciwko eutanazji.

BIBLIOGRAFIA

1. Dunn H.P., Etyka dla pacjentów i pielęgniarek, Wydawnictwo Diecezji Tarnowskiej „Bilbos”, Tarnów 1997, s.27-32
2. Fenigsen R., Eutanazja śmierć z wyboru?, Wydawnictwo „W Drodze”, Poznań 1997 s.22- 28
3. Fry S., Etyka w praktyce pielęgniarskiej, ICN PTP, Warszawa 1999, s.57-63
4. Łuczak J., Życie przed śmiercią, Refleksje po 5 latach pracy w służbie umierającym chorym i ich bliskim, Nowa Medycyna – Ból i Opieka Paliatywna 1999;I:8
5. Zaorska B., Godne umieranie, Wyd. Ojców Franciszkanów, Niepokalanów, 1992, s.13-16

STRESZCZENIE

Na całym świecie możemy zaobserwować gwałtowną tendencję do legalizacji eutanazji. Związane jest to z tryumfującą „kulturą śmierci”, kultem zdrowia i młodości, utratą wiary, zanikiem praktyk religijnych, a także z obawami jak bardzo może być stresujący proces umierania. Problem ten jest ważny zwłaszcza dla pielęgniarek, ponieważ to one sprawują bezpośrednią opiekę nad człowiekiem. Celem naszego wystąpienia będzie przedstawienie opinii przyszłych pielęgniarek wobec problemu eutanazji. Badania zostały przeprowadzone w dwóch etapach – na początku i na końcu kształcenia przyszłych pielęgniarek. Pierwsze badania przeprowadzona w październiku 2001 roku wśród studentów pierwszego roku pielęgniarstwa a kolejne w czerwcu 2004 roku, kiedy studenci byli na trzecim roku studiów. Badaniami objęto grupę 103 studentów w pierwszym roku i 78 w trzecim roku. Do badań wykorzystano ten sam kwestionariusz ankiety. Potwierdziły się nasze hipotezy, że większość badanych jest przeciwko eutanazji – ok. 76% w pierwszym roku i 88% pod koniec kształcenia. Prawie 24% opowiadało się za takim sposobem śmierci na początku kształcenia a 12% pod jego koniec. Ta zmiana na korzyść w poglądach studentów wobec eutanazji pozwala wysnuć wniosek, iż kształcenie pielęgniarek w systemie licencjackim ma znaczny wpływ na kształtowanie się opinii wobec eutanazji.

SUMMARY

The governments all around the world find legalization of euthanasia a top priority. It's connected directly with the "culture of death", health priority, loss of faith and fright that accompanies people feeling death. This problem is especially important in nursery because nurses take care of terminally and chronic ill patients. The aim of our study was to present student nurses' opinions on euthanasia. The research was carried out in two phases at the beginning and at the end of process of B.A. students' education on Faculty of Health Medical Collage Jagiellonian University in Krakow. The first study was carried out in September 2001 year and the second in July 2004 year. On the first year 103 students were surveyed and on the third year 78 students. The survey revealed that almost 75 percent of involved students were opposed to euthanasia on the first year and 88 on the third year. This result confirmed our thesis. Almost 25 percent were supporters of euthanasia at the beginning of the study and 12 percent at the end. This change of attitudes to be opposed to euthanasia could be very important for built a new conclusion that nurses' education has significant influence on form opinions of euthanasia.